

Het 'soete Lant van Waes' is sedert 1 januari 2005 de eerste Vlaamse regio waar een erfgoedcel wordt geïnstalleerd. Het Intergemeentelijk Samenwerkingsverband van het Land van Waas (I.C.W.) ondertekende daartoe een convenant met de Vlaamse overheid. Via het I.C.W. ontwikkelen Beveren, Kruibeke, Lokeren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Stekene, Temse en Waasmunster en de provincie Oost-Vlaanderen gezamenlijke initiatieven ten bate van de Wase bevolking.

Het convenant biedt de aangesloten gemeenten en hun cultureel actieve instellingen, verenigingen en raden de kans om hun rijke en veelsoortige erfgoed een volwaardige plaats te geven in het Wase en Vlaamse maatschappelijke leven. De erfgoedcel zal grensoverschrijdende projecten op stapel zetten en gecoördineerde acties ondernemen inzake behoud en beheer, inventarisering, studie en expertise, communicatie, netwerking en publieksparticipatie.

De gevarieerde programmatie van talrijke Wase actoren voor de Erfgoeddag 2005 toont al een glimp van de aanwezige slagkracht, creativiteit en ondernemingszin. Wie die dag het Land van Waas uitkiest, krijgt een breed palet aangeboden: van het archief de Bergeyck tot de beeldbank, van vergane vlaggen tot opgegraven vliegtuigresten, van kuipersalaam tot kunstige keramiek, van moordliederen tot pneumatische hamers. Allen daarheen, komt dat zien!

Alle activiteiten zijn op zondag 17 april 2005 toegankelijk van 10 tot 18 uur, tenzij anders vermeld.

Overzichtskaart regio Land van Waas en Muwa

1. Beveren, Cortewalle kasteel
2. Beveren, Huis Piers
3. Beveren, Rijksarchief
4. Doel-Beveren, De Doolen
5. Lokeren, Stadsarchief
6. Lokeren, Stedelijk Museum
7. Lokeren, Huis Thuysbaert
8. Sint-Gillis-Waas, parochiekerken
9. Sint-Gillis-Waas, museumlocaties De Kluize
10. Sint-Pauwels (Sint-Gillis-Waas), Roomanmolen
11. Sint-Niklaas, Bibliotheek Wasiana
12. Sint-Niklaas, Huis Janssens
13. Sint-Niklaas, Stedelijke Musea - Salons en Mercatormuseum
14. Sint-Niklaas, Stedelijk Museum Zwijgershoek
15. Stekene, Museum Oud-Station
16. Temse, Gemeentemuseum
17. Temse, Huize De Wal
18. Waasmunster, Heemkundig Museum
19. Wachtebeke, Mola - provinciaal Molencentrum

Colofon

Deze kaart is een uitgave van het Intergemeentelijk Samenwerkingsverband van het Land van Waas (I.C.W.) i.s.m. Muwa (overlegplatform Musea Waasland) ter gelegenheid van Erfgoeddag 2005.
 coördinatie: Ronny De Mulder, Carine Goossens, Anneke Lippens
 redactie: Anneke Lippens
 vormgeving: Luc Lievens
 druk: Printor nv, Zottegem
 foto's en tekst: deelnemende organisaties
 verantwoordelijke uitgever: Bart Casier, I.C.W., Lamstraat 113, 9100 Sint-Niklaas

De algemene programmabrochure voor Vlaanderen en Brussel kan aangevraagd worden bij Coördinatie Erfgoeddag, 03 224 15 45, info@erfgoeddag.be, www.erfgoeddag.be

Land van Waas

1 Cortewalle Kasteel – Beveren

Zwarte Dreef 1, 9120 Beveren, 03 775 70 40, *carine.goossens@beveren.be*, *www.beveren.be*

‘Cortewalle, een gevaarlijke erfenis?’

tentoonstelling en rondleiding (nog tot 1 mei 2005)

Archief de Bergeyck

i.s.m. cultuurcentrum Ter Vesten en de gemeentelijke basisschool De Oogappel, Vrasene
‘Ik woonde nog liever in Siberië dan hier voortdurend in onmin te moeten leven,’ zo liet A.F. de Brouhoven de Bergeyck zich in 1801 uit over de ‘guerre du partage’ die zijn broer en zus uitvochten om de nalatenschap van hun pas overleden moeder. In de loop der tijden hebben dergelijke familiale geschillen kasteel Cortewalle meer dan eens in zijn voortbestaan bedreigd. Ook Kapitein Zeppos ondervond dit gevaar toen hij begin jaren 1960 Belderbos alias Cortewalle erfde… Overtreft de realiteit de fictie?

‘kapitein Zeppos en Cortewalle’ *film- en diavoorstelling*

Archief de Bergeyck *i.s.m. cultuurcentrum Ter Vesten*

Het kasteeldomein Cortewalle was in het begin van de jaren 1960 het decor voor de opnames van de eerste reeks van het BRT-jeugdfeuilleton ‘Kapitein Zeppos’. Het kasteel stond toen, na de dood van de laatste gravin, al enkele jaren leeg en was ten prooi aan een snel voortschrijdend verval. Zowel het gebouw als de inboedel was bedreigd. Het leverde voor de geschiedenis van het kasteel in elk geval uniek beeldmateriaal op! De reeks wordt op Erfgoeddag integraal en doorlopend vertoond.

‘Verdronken in den Deurganck’

tentoonstelling (tot 25 september op zondag van 14 tot 17 uur)
Gemeentelijk Heemkundig Museum Beveren (zolder Cortewalle)
i.s.m. Archeologische Dienst Waasland vzw
De 14de-eeuwse kogge die bij de werken aan het Deurganckdok in Doel werd blootgelegd, is archeologisch en maritiem erfgoed met een belang dat onze regio ver overstijgt. De (nood)opgravingscampagne legde nog ander interessant prehistorisch en middeleeuws archeologisch materiaal bloot. Vooral aardewerk, gebruiksvoorwerpen, penningen en insignes afkomstig van een onbekende middeleeuwse handelsnederzetting die in 1424 door de Sint-Elisabethsvloed van de kaart werd geveegd, spreken tot de verbeelding.

2 Huis Piers – Beveren

Vrasenestraat 62, 9120 Beveren, 03 775 98 56, *cultuurraad.beveren@pandora.be*

‘Erfgoed in Beveren verteeld’ *tentoonstelling (tot 1 mei 's weekends van 14 tot 17 uur)*

Gemeentelijke Cultuurraad Beveren
i.s.m. H.H.K. Het Land van Beveren
Yolanda De Bock vindt haar inspiratie in het landschap en de mensen uit het Waasland. Zij schildert de mensen die in dat Wase landschap hebben geleefd, en het erfgoed dat zij er hebben nagelaten. Voor Erfgoeddag selecteerde zij schilderijen die ze op het grondgebied van groot-Beveren heeft gecreëerd.

3 Rijksarchief Beveren

Kruibekesteenweg 39 bus 1, 9120 Beveren, 03 750 29 77, rijksarchief.beveren@arch.be, www.arch.be

‘Gevaar in archieven in gevaar’ *opendeur, tentoonstelling en rondleiding*

De tentoonstelling geeft je de kans ‘gevaar in archieven’ te ontdekken. Je treedt in de voetstappen van een moordenaar uit de 19de eeuw vanaf het moment waarop die zijn moordplannen beraamt tot zijn laatste levensdagen die hij in de gevangenis doorbrengt. Aansluitend confronteren we je in een fotoreportage en een rondleiding in het magazijn, dat ca. 50 km. archief bevat, met het ‘gevaar’ (lees: de soms erbarmelijke toestand) waarin deze archieven verkeerden voor ze naar het Rijksarchief werden overgebracht. Gevaar in twee betekenissen…

4 De Doolen – Doel – Beveren

Engelsesteenweg 8, 9130 Beveren-Doel, 0479 99 06 71 (17/4), 03 773 28 33, jan.creve@tiscali.be, www.doel2020.org
‘Het meest bedreigde dorp van Vlaanderen’
opendeur en rondleiding
De Doolen *i.s.m. Stichting Hooghuis, Doel 2020*
Doel heeft in zijn geschiedenis meer dan eens voor hete vuren gestaan: de Tachtigjarige Oorlog, de Keteloorlog, de Slag van Doel, het steeds weerkerende overstromingsgevaar en de druk van de haven van Antwerpen sinds de jaren 1960. Wandelingen, verhalen en getuigenissen laten je Doel beleven en voelen wat de mensen die hier leven elke dag meemaken. De nadruk ligt op de overlevingsdrang van het dorp, de polder en de inwoners.

5 Stadsarchief Lokeren

Torenstraat 1a, 9160 Lokeren, 09 340 50 61, stadsarchief@lokeren.be

‘Archiefstukken over gevaar’

tentoonstelling en rondleiding (13.30 tot 17.30 uur)

Vrij bezoek aan de leeszaal, de werkrumtes en het depot, inclusief een kleine tentoonstelling van

archivalia uit de eigen collecties die op een of andere manier te maken hebben met het thema ‘Gevaar’ (brandweer, oorlog, milieubedreigende situaties enz.)

6 Stedelijk Museum Lokeren (tussen 10 en 12 uur en 14 en 17 uur)

Markt 15 bus a, 9160 Lokeren, 09 345 44 58, museum.lokeren@skynet.be, www.lokeren.be

‘Van boom tot vat’

tentoonstelling (tot 2 oktober 2005) en rondleiding

Het museum is een volkskundig museum dat zich richt op de Lokerse geschiedenis, oude ambachten, de haarsnijderijnijverheid, de bakkerij en de slagerij. Tweemaal per jaar organiseert het museum een tijdelijke tentoonstelling. Vanaf Erfgoeddag op 17/4 staat de geschiedenis van het kuiperijbedrijf in Lokeren in de kijker.

‘Ambachtelijke en artisanale werkmethodes’ *lezing om 10.30 uur*

Lezing door professor Bert De Muynck, historicus aan de Universiteit Antwerpen: ‘*Een aandachtspunt voor het erfgoedbeleid: de teloorgang van de kennis betreffende ambachtelijke en artisanale werkmethodes en - technieken uit het verleden.*’

7 Huis Thuysbaert Lokeren (tussen 10 en 12 uur en 14 en 17 uur)

Stationsplein 10, 9160 Lokeren, 09 345 44 58, museum.lokeren@skynet.be, www.lokeren.be

Huis Thuysbaert is de tweede locatie van het Stedelijk Museum. Deze voormalige notaris- en burgemeesterswoning huisvest een educatieve tentoonstelling over het middeleeuwse Reinaertepos. Tot 24 april loopt er een tijdelijke tentoonstelling met foto’s over Vlaamse wielervedstrijden van Marc Steculorum.

8 Kerken Sint-Gillis-Waas

‘Toeren tussen torens’ *Opendeur en rondleiding*

Door het verminderen van kerkgangers en het verdwijnen van priesters voor de eredienst bestaat het gevaar dat ons kerkelijk patrimonium andere bestemmingen krijgt waardoor dit deel van ons erfgoed verloren gaat.

In de Recollettenkerk (Klingedorp, De Klinge), Sint-Corneliuskerk (Schoolstraat, Meerdonk), Sint-Egidiuskerk (Kerkstraat , Sint-Gillis-Waas) en O.L.Vrouwkerk (Stroperstraat 2, 't Calf) en Sint-Pauluskerk (Dries, Sint-Pauwels) staan gidsen ter beschikking om u te vertellen over de geschiedenis van het kerkgebouw, het orgel, interieur, meubelen, schilderijen, smeedwerk, edelsmeedwerk, brandglazen, gewaden en vaandels.

9 Museumlocaties Heemkundige Kring De Kluize (tot 7 september 2005)

Kerkstraat 63, 9170 Sint-Gillis-Waas / Dries 21, 9170 Sint-Pauwels, dekluize@mail.com, www.dekluize.be

In het “*Museum Oud Vredegerecht*” te Sint-Gillis-Waas en in het “*Museum Oud Gemeente-huis*” te Sint-Pauwels vindt men foto’s over de kerk, haar schatten alsook over vieringen in en rond de kerk. Daarnaast beschikt de kring op deze locaties over een digitaal fotoarchief van Sint-Gillis-Waas. Van de meer dan 7000 foto’s over gebeurtenissen, gebouwen, personen, feesten, stoeten, processies, onderwijs en verenigingen zijn er nu ook 1000 in fotomappen te raadplegen.

10 Roomanmolen te Sint-Pauwels demonstratie

Pastorijwegel, 9170 Sint-Pauwels

11 Bibliotheca Wasiana – Sint-Niklaas

Hendrik Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas, 03 776 14 82, bibliotheca.wasiana@sint-niklaas.be

‘www.beeldbankwaasland.be’ *demonstratie en tentoonstelling*
Bibliotheca Wasiana *i.s.m. Stedelijke Openbare Bibliotheek Sint-Niklaas, Stadsarchief Sint-Niklaas, Vlaamse Gemeenschap*
Bewaren en ontsluiten botsen soms, zeker met kwetsbaar fotopapier. Om het beeldend erfgoed in het Waasland te vrijwaren en toch beschikbaar te stellen digitaliseren we onze collectie en die van de archieven, bibliotheken en heemkundige kringen uit het

Waasland, dankzij subsidies van de Vlaamse Gemeenschap. Op Erfgoeddag wordt de ‘www.beeldbankwaasland.be’ aan het publiek voorgesteld met demonstraties en de tentoonstelling ‘Hoe het groeide’. Nieuwe foto’s zijn welkom!

13 Huis Janssens – Sint-Niklaas

Zamanstraat 49, 9100 Sint-Niklaas, 03 760 37 50, www.sint-niklaas.be

‘Misdaad en straf in het archief van de K.O.K.W.’ *opendeur en rondleiding*
De Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (°1861) toont een selectie uit de collectie Wase moordliederen, beelden van de Bende van de Veldstraat (1850), een handgeschreven verslag van het proces tegen de Bende van Jan de Lichte, hand- en halsboeien uit de Cipierge (voormalige gevangenis op de Grote Markt), placaten van Marie-Theresia en Jozef II enz.

Conservatieatelier Stadsarchief *(tweede verdieping)*

‘Hoe red je het?’ *opendeur en rondleiding*

Stadsarchief *i.s.m. Bureau De Zilveren Passer, Gent*

rondleiding om 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 en 17 uur, geen reservatie mogelijk , 20 plaatsen per rondleiding (duur: 40 minuten), info: 03 766 61 96, archief@sint-niklaas.be

Sedert 1998 heeft het stadsarchief een eigen conservatieatelier. Een eerste project omvatte de aanmaak van ca. 400 zuurvrije dozen op maat voor registers uit het oud archief. Na een uitvoerige screening wordt nu het archief van de Sint-Nicolaaskerk aangepakt. Toelichting over de achtergrond en werkwijze van het preservatiebeleid, met praktische voorbeelden.

‘De fictieve archeoloog’ *tentoonstelling (tot 1 mei)*

Hedendaagse keramiekkunst van Norbert Van Poucke in een fijnzinnige opstelling. De kunstenaar liet zich inspireren door de broze, soms fragmentair overgebleven tekens uit vervlogen tijden. Hij omschrijft zijn thema: ‘Hij slentert in het hete zand van opgravingen, wandelt vol spanning tussen rekken vol geheimzinnige archieven, langs kasten met waardevolle documenten. De oude archeoloog droomt zijn verleden.’

13 Stedelijke Musea – Salons en Mercatormuseum – Sint-Niklaas

Stationsstraat 85, 9100 Sint-Niklaas (Salons), Zamanstraat (Mercatormuseum), 03 760 37 50, miet.deckers@sint-niklaas.be, www.sint-niklaas.be

De Stedelijke Musea van Sint-Niklaas omvatten ondermeer het Mercatormuseum en de Salons voor Schone Kunsten. Dit monumentale herenhuis met een unieke sfeer biedt een overzicht van de kunstgeschiedenis van de 16de tot de 20ste eeuw. Meubels en toegepaste kunsten vervolledigen het beeld. Hier start op erfgoeddag een ‘aangepaste’ wandeling.

‘Gevaren en hun remedies’ *wandeling*

De rondleiding start om 10.30, 13.30, 15 en 16.30 uur in de Salons voor Schone Kunsten, Stationsstraat 85, en gaat vervolgens richting museumsite Zwijgershoek (Huis Janssens en Mercatormuseum).

Onze voorouders waren blootgesteld aan vele gevaren. Denk maar hoe een mislukte (aardappel)oogst regelrechte hongersnood betekende, de overbevolking leidde tot armoede, besmettelijke ziekten vele doden eisten. Of oorlogen, branden, roversbenden, valsmunters een vredig bestaan verstoren. Aan de hand van schilderijen en voorwerpen staan we stil bij de dreigende gevaren en hoe onze voorouders zich er tegen trachtten te beschermen.

14 Stedelijk Museum Zwijgershoek – Sint-Niklaas

Zwijgershoek, 9100 Sint-Niklaas, 03 760 37 50, miet.deckers@sint-niklaas.be, www.sint-niklaas.be

Door de geplande verbouwwerken in op de locatie Zwijgershoek enkel de tentoonstellingsruimte en de afdeling Breikunde op de eerste verdieping voor het publiek toegankelijk.

demonstraties in de afdeling Breikunde (Zwijgershoek)

‘Woord in beeld’ *tentoonstelling (Zwijgershoek – tot 29 mei)*

Een tijdelijke tentoonstelling over het gebruik van het woord in de Belgische affichekunst en in de collectie van het internationaal exlbriscentrum.

15 Museum Oud-Station – Heemkundige Kring D’Euzie – Stekene

Stadionstraat 113, 9190 Stekene, 03 779 79 62, john.buysse@pandora.be

‘Opperold en ingepakt – Schilderijen van de H. Kruiskerk’

tentoonstelling en rondleiding (tot 8 mei)

Na de restauratie van de H. Kruiskerk (1898) was er geen plaats meer om vier grote schilderijen op te hangen. Ze lagen jarenlang opperold en ingepakt op de zolder van de pastorie. Twee ervan zijn intussen gerestaureerd en kregen weer een plaats in de kerk. De schilderijen ‘O.L. Vrouw Hemelvaart’ van Jan Jozef De Loose en ‘Jezus aan het Kruis’ wachten op restauratie en worden uitzonderlijk tentoongesteld.

‘Dood en (niet) vergeten - Funerair erfgoed’ *tentoonstelling (tot 8 mei)*

Jaarlijks worden er oude graven verwijderd. D’Euzie toont enkele bewaarde marmeren naamplaten, een ijzeren grafkruis en foto’s van enkele waardevolle grafmonumenten.

‘Heemkring bewaart Stekens erfgoed’ *opendeur en rondleiding*
Rondleiding in het documentatiecentrum ‘*Marcellijn Dewulf*’ en op de archiefzolder met de Stekene erfgoedcollecties.

‘Stekene tijdens de Tweede Wereldoorlog’ *tentoonstelling (tot 26 juni)*

Deze tentoonstelling behandelt onderwerpen die in de voorbije 24 jaar in het tijdschrift van d’Euzie aan bod kwamen. Verder worden de opgegraven resten getoond van een Amerikaans jachtvliegtuig dat op 24 januari 1944 in Stekene neerstortte. De berging gebeurde in 2004 door de Belgian Aviation History Association Archeology Team o.l.v. Cynrik De Decker.

16 Gemeentemuseum Temse

Kasteelstraat 16, 9140 Temse, 03 710 13 30, www.temse.be

‘Verjaagd door de wind’

tentoonstelling

Een noodkreet! De tentoonstel-

ting toont versteten en beschadigde

viaggen, baniers en standaarden. We

brachten ze samen vanuit ons museum-

magazijn in een opzettelijk ordeleze

tentoonstellingsruimte. Meer dan

waarschijnlijk werden ze sinds hun

afdanking nooit nog publiek vertoond.

We confronteren de gehavende stukken met

een exemplaar uit 1909 dat recent werd

behandeld voor restauratie.

17 Huize De Wal – Temse

Sint-Jorisstraat 67, 9140 Temse, 03 771 50 71, www.temse.be

‘De andere Kant van de oorlog’ *tentoonstelling*
Davidfonds Temse *i.s.m. Kantschool Artofil*

Oorlogskranten, fotomateriaal e.d. tonen de gevolgen van W.O.II in Temse en de sociale impact op de burgerbevolking. Kantschool Artofil stelt oorlogskant (met o.m. patriottische thema’s) en zwarte of rouwkant tentoon: ook in gevaarlijke tijden werden manieren gezocht om kantwerksters aan het werk te houden. Leden van de kantschool verzorgen een demonstratie kantklossen en het Davidfonds zorgt voor ‘vergeten’ lekkernijen en snoep uit lang vervlogen tijden.

18 Heemkundig Museum Waasmunster

Kasteel Blauwendael, Kerkstraat 21, 9250 Waasmunster, guido.mettepenningen@pandora.be

‘Gevaarlijk materiaal!’

tentoonstelling en rondleiding

De mens heeft altijd zijn toevlucht moeten zoeken tot hulpmiddelen om zijn

arbeid te verlichten. Die waren dikwijls de

oorzaak van (werk)ongevallen. De

tentoonstelling geeft een overzicht van ‘alaam’ dat mensen

noodgedwongen gebruikten maar waarmee ze voorzichtig moesten omspringen.

19 Mola – Provinciaal Molencentrum – Wachtebeke

Kasteel Puyenbrug, Puyenbrug 5, 9185 Wachtebeke, 09 342 42 40,

mola@oost-vlaanderen.be, www.oost-vlaanderen.be/cultuur/musea

‘Genaakt den molen niet!’ *tentoonstelling en rondleiding*
‘Genaakt den molen niet! Moord en dood op de molen’ is een kijk- en luistertentoonstelling over het gevaar in en rond de molen. Een molen kan een moordende machine zijn, die elke onoplettendheid zwaar bestraft. Meer dan eens was de molen ook het decor van moord en doodslag. Ook volksverhalen over het mysterieuze gevaar en de vermeende rol van de duivel in de molen komen aan bod.

